

CENTRUM PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Mierová 1, 934 01 Levice

Č. tel: 036/6312 903 e-mail: cpppapplevice@cpppapplevice.sk www: cpppapplevice.sk

Tvorba študijného portfólia u detí so vývinovými poruchami učenia

Deti s vývinovými poruchami učenia majú oslabené niektoré zložky pamäti, čo znamená, že niektoré spôsoby zapamätávania a niektoré druhy informácií, ktoré si majú zapamätať spracovávajú horšie v porovnaní s ich rovesníkmi. Práve tieto ťažkosti patria medzi pomerne časté a typické symptómy vývinových porúch učenia, ktoré sa môžu prejavíť nielen pri čítaní a písaní, ale tiež pri učení sa tzv. náukových predmetov, prípadne aj v každodenných činnostiach (Krajčová – Bodnárová, 2014).

K lepšiemu zapamätávaniu informácií môže deťom s vývinovými poruchami učenia pomôcť **vizualizácia** informácií. Práve u detí sa poruchami učenia sa objavuje tendencia k vizualizovaniu si informácií a často aj oni samé popisujú, ako uvádza (Krejčová – Bodnárová, 2014), že sa im lepšie pracuje s materiálmi v podobe obrazov než v podobe slov. Vizualizácia, vizualizované záznamy a informácie poskytuje podľa Verešovej (2018) obraz sledovaného problému alebo javu v hmatateľnej podobe, ku ktorej sa môže žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami kedykoľvek vrátiť, pomáhajú ľahšie a efektívnejšie si zapamätať a opätovne vybaviť osvojené učivo, vedú k nazeraniu na informácie z rôznych strán a uhlov, rôznymi spôsobmi. Verešová (2020) zdôrazňuje, že grafické znázornenie a vizualizovanie materiálov pomáha deťom vyjadrovať svoje myšlienky v názornej podobe, pomáha im zachytávať vzťahy medzi získanými poznatkami a pojmami a pripájať ich k dosiahnutým vedomostiam. Vizualizácia môže mať (podľa vyššie uvedenej autorky) rôzne podoby a je využiteľná pri podpore učenia v rôznych situáciách.

Jednou z efektívnych stratégií vizualizácie a teda aj ľahšieho zapamätania si informácií a ich opätovného vybavenia je **tvorba portfólií**.

Tvorba portfólia spočíva v tom, že do dosiek s kruhovou väzbou si dieťa vkladá obaly, v ktorých má zjednodušené, pokiaľ možno samostatne vytvorené a aj vizualizované prehľady (využívajúce obrázky, grafické značky a pod.). Práve tým, že si tieto prehľady dieťa tvorí samo, stáva sa učenie pre neho efektívnejšie. Portfólio je možné využívať nielen vo fáze osvojovania si učiva, ale aj pri jeho precvičovaní, neistote či chybe. Pri chybe u žiakov s vývinovými poruchami učenia nestačí len ústna oprava a správne zapísanie, ale vždy aj vyhľadávanie príslušného pravidla v portfóliu. Práve takéto vzájomné prepojenie je pre žiakov s vývinovými poruchami učenia ďaleko efektívnejšie. Výhoda portfólia spočíva oproti klasickým zápisom v zošite aj v tom, že dieťa má všetky dôležité informácie rýchlo po ruke, operatívne si môže vyhľadať práve to, čo aktuálne potrebuje, viac využíva vlastnú aktivitu a pri jeho tvorbe aj kreativitu (Jucovičová – Žáčková, 2018).

Vytváranie vlastného študijného portfólia je teda vhodné práve vtedy, keď má dieťa ťažkosti so zapamätávaním a správnou (alebo aj pohotovou) aplikáciou učiva a s jeho vybavením s dlhším časovým odstupom. **Portfólio je dobré využiť** napr. pri osvojovaní gramatických pravidiel (gramatické portfólio), pri učení sa matematiky, kedy portfólio môže dieťaťu pomôcť kvalitnejšie si zapamätať postup, a v prípade potreby si ho aj ľahšie vybaviť (Jucovičová – Žáčková, 2018), ale aj v iných predmetoch, napr. pri výučbe cudzieho jazyka, ale aj pri ostatných tzv. náukových predmetoch. Najčastejšie je však u detí s vývinovými poruchami učenia využívané práve pri osvojovaní a opakovaní gramatických pravidiel (či už zo slovenského alebo aj cudzieho jazyka). Práve osvojovanie si gramatických pravidiel je pre

CENTRUM PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Mierová 1, 934 01 Levice

Č. tel: 036/6312 903 e-mail: cpppapplevice@cpppapplevice.sk www: cpppapplevice.sk

deti s vývinovými poruchami učenia zvyčajne veľmi ťažké. Často si ich nepamätajú, pletú sa im a treba ich tak veľmi trpezlivo precvičovať. Práve preto môže byť tvorba gramatického portfólia pre deti s vývinovými poruchami učenia veľkým prínosom.

Vyššie sme uviedli, že je dôležité, aby si deti portfólio vytvárali **samostatne**. Práve samostatnosť pri jeho tvorbe má pre žiaka veľký význam - jeho učenie sa tak stáva efektívnejšie. A to najmä z dôvodu, že pri jeho výrobe sa žiak zoznamuje s poznatkami, odhaduje vzájomné súvislosti a prepojenie s ďalšími informáciami. Napriek tomu je však pravdepodobné, že najmä v počiatočných tvorbách portfólia, bude dieťa s vývinovými poruchami učenia potrebovať našu pomoc. Samozrejme pomoc dieťaťu ponúkame len do takej miery, do akej je to nevyhnutné. Čím viac sa dieťa stáva zdatnejšie pri tvorbe portfólia, tým menší je náš zásah do jeho tvorby. Cieľom totiž je, aby dieťa bolo schopné si portfólio samostatne vytvárať a následne ho aj samostatne využívať. Za správne vytvorené portfólio môžeme považovať také, ktoré je pre dieťa ľahko prehľadné a teda aj ľahko využiteľné (aj na pripomenutie a rýchle vybavenie si poznatkov). Využitie študijného portfólia môže byť veľmi efektívne hlavne na druhom stupni základnej školy, kedy pribúdajú vyučované predmety a celkovo aj rozsah učiva. Práve takého portfólia môžu byť nápomocné pri opakovaní si (aj staršieho) učiva, môžu byť vhodnou pomôckou pri príprave na previerky väčšieho rozsahu.

Najmarkantnejším dôvodom (a teda aj prínosom) tvorby grafických záznamov (vo všeobecnosti) je zlepšená schopnosť porozumenia, zapamätania si, aplikovania poznatkov v praxi, pri učení a aj pri overovaní vedomostí. Dieťa si prostredníctvom grafického záznamu a vizualizácie dokáže spracovať nové poznatky do prepojených informácií, ktoré si jednoduchšie zapamätá. Výhodou je, že dieťa môže vytvorený grafický záznam použiť opätovne pri opakovaní učiva, ako aj pri prezentovaní svojich poznatkov (Verešovej, 2020). To samozrejme to platí aj v prípade študijných portfólií. Za hlavný **prínos** ich tvorby a využívania tak môžeme označiť:

- zlepšenie schopnosti porozumenia,
- zlepšenie schopnosti zapamätania a následne aplikovania poznatkov v praxi,
- pomáha opätovnému vybaveniu si osvojeného učiva,
- pomáha efektívnejšiemu učeniu,
- rozvoj samostatnosti,
- rozvoj kreativity.

Použité zdroje:

KREJČOVÁ L., BODNÁROVÁ Z., a kol., 2014. *Špecifické poruchy učení. Dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Brno: Edika, 2014. 248 s. ISBN 978-80-266-0600-0.

JUCOVIČOVÁ D., ŽÁČKOVÁ H., 2018. *Jak se učit s dítětem se specifickou poruchou učení a s poruchou pozornosti*. Praha: Nakladatelství D+H, 2018. 164 s.

VEREŠOVÁ, J. 2018. *Vizualizácia ako súčasť edukácie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami*. Bratislava: MPC, 2018. 28 s. ISBN 978-80-565-1438-2.

VEREŠOVÁ, J. 2020. *Využitie metód vizualizácie a kompenzačných prostriedkov pri integrácii a inklúzii žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami*. Bratislava: MPC, 2020. 20s. ISBN 978-80-565-1451-1.